

LAVO Pohjalainen Anna(OM)

30.10.2017

Asia

Komission ehdotus asetukseksi yksilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (Unionin toimielinten tietosuoja-asetus)

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 26/2017 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi 10.1.2017 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yksilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta. OSA-neuvostossa 8.6.2017 hyväksyttiin neuvoston yleisnäkemyks ehdotuksesta unionin toimielinten tietosuoja-asetukseksi.

Euroopan parlamentissa hankkeesta vastaava kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta (LIBE) hyväksyi toimielinten tietosuoja-asetusta koskevan mietinnön 12.10.2017. LIBE-valiokunta sai 26.10.2017 Euroopan parlamentilta luvan aloittaa toimielinten väliset kolmikantaneuvottelut asetusehdotuksesta.

Ensimmäiset kolmikantaneuvottelut käytiin 8.11.2017. Neuvoston puheenjohtajamaa Viron tavoitteena on kolmikantaneuvottelujen loppuun vieminen vuoden loppuun mennessä.

Suomen kanta

Suomi pitää tärkeänä, että unionin toimielimiä ja elimiä koskeva sääntely yhdenmukaistetaan yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa ja että toimielimiä koskevan tietosuoja-asetuksen soveltaminen voi alkaa yhtä aikaa yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisen kanssa 25.5.2018.

Suomi suhtautuu pidättyvästi Euroopan parlamentin ehdotukseen laajentaa asetuksen soveltamisala kattamaan myös poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön virastojen suorittama operatiivisten henkilötietojen käsittely. Jos SEUT kolmannen osan V osaston 4 ja 5 luvun soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa toteuttavien unionin

toimielinten ja laitosten perustamiseksi annetuissa säädöksissä vahvistetaan kattavat tietosuojasäännöt, tulisi näiden toimielinten ja laitosten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn ensisijaisesti soveltaa näitä erityissääntöjä.

Suomi suhtautuu pidättyvästi myös Euroopan parlamentin ehdotukseen ulottaa asetuksen soveltamisala SEU 42(1), SEU 43 ja SEU 44 mukaisten operaatioiden suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn. Operaatiot ovat väliaikaisia ja niillä on erilaiset mandaatit ja tavoitteet, joten mahdollisuus säätää niiden suorittamasta henkilötietojen käsittelystä erikseen on tarpeen.

Suomi on ehdotuksen käsittelyn aiemmassa vaiheessa katsonut, ettei rekisteröidyn oikeuksia tulisi voida rajoittaa unionin toimielinten sisäisillä säännöillä (25 artikla). Suomi kuitenkin hyväksyi kokonaisharkinnan perusteella neuvoston yleisnäkemyksen, joka mahdollistaisi tietyin ehdoin sisäisten sääntöjen käytön tässä tarkoituksessa. Kokonaisharkinnassa Suomi otti erityisesti huomioon, että yleisnäkemykseen lisättiin Suomelle tärkeä nimenomainen asiakirjajulkisuusartikla. Euroopan parlamentin ehdotukset sisäisten sääntöjen poistamisesta vastaavat neuvoston yleisnäkemystä paremmin Suomen näkemystä rekisteröidyn oikeuksien rajoittamisesta sisäisillä säännöillä.

Euroopan parlamentti ei esitä asetusehdotukseen nimenomaista asiakirjajulkisuutta koskevaa säännöstä, mutta se esittää asetusehdotuksen 9 artiklaan muutoksia, joiden voidaan katsoa turvaavan asiakirjajulkisuuden toteutumisen komission alkuperäistä ehdotusta ja neuvoston yleisnäkemystä paremmin.

Suomi arvioi lopullista neuvottelutulosta kokonaisuutena painottaen erityisesti asiakirjajulkisuuden toteutumista sekä tarvetta pyrkiä siihen, että toimielimiä koskevaa tietosuoja-asetusta aletaan soveltaa samaan aikaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan parlamentti esittää asetusehdotuksen *soveltamisalan* laajentamista neuvoston yleisnäkemykseen verrattuna. Parlamentti katsoo, että asetusta tulisi soveltaa myös SEUT kolmannen osan V osaston 4 ja 5 luvun soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa toteuttavien unionin toimielinten ja laitosten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn, mukaan lukien operatiivisten henkilötietojen käsittelyyn. Neuvoston yleisnäkemyksen mukaan asetusta ei sovelleta tällaisten toimielinten ja laitosten suorittamaan operatiivisten henkilötietojen käsittelyyn, jos näiden elinten tai laitosten perustamiseksi annetuissa säädöksissä vahvistetaan kattavat tietosuojasäännöt.

Asetusta tulisi parlamentin mukaan soveltaa myös SEU 42(1), SEU 43 ja SEU 44 mukaisten operaatioiden suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn. Neuvoston yleisnäkemyksessä nämä rajattiin asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Parlamentti esittää asetusehdotukseen lisättäväksi uutta VIIIa lukua, jossa säädettäisiin *operatiivisten henkilötietojen käsittelystä*. Luvun säännöksiä sovellettaisiin SEUT kolmannen osan V osaston 4 ja 5 luvun soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa toteuttavien unionin toimielinten ja laitosten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn sekä SEU 42(1), SEU 43 ja SEU 44 mukaisten operaatioiden suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn. Luvun VIIIa säännöksillä poikettaisiin useista asetusehdotuksen säännöksistä, mukaan lukien rekisteröidyn oikeuksia ja niiden rajoittamista koskevista säännöksistä. Soveltamisalan laajennukseen ja uuteen VIIIa lukuun liittyen parlamentti esittää asetusehdotuksen loppuun lisättäväksi useita säännöksiä, joilla muutettaisiin ja osittain kumottaisiin olemassa olevaa sääntelyä, jota sovelletaan poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön virastojen sekä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alan operaatioiden suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn. Operatiivisten henkilötietojen käsittelyä koskevia erityissäännöksiä on esimerkiksi Euroopan syyttäjänvirastoa (EPPO) ja Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastoa (Europol) koskevissa asetuksissa. Tällaista erityissääntelyä sisältyy myös Euroopan unionin oikeudellisen yhteistyön yksikköä (Eurojust) koskevaan asetusehdotukseen.

Euroopan parlamentti katsoo, *ettei rekisteröidyn oikeuksia tulisi voida rajoittaa* unionin toimielinten, elinten ja laitosten *sisäisillä säännöillä* (25 artikla). Parlamentti esittää, että asetusehdotuksesta poistetaan kaikki viittaukset sisäisiin sääntöihin. Parlamentti viittaa tältä osin yleiseen tietosuoja-asetukseen, jonka mukaan rekisteröidyn oikeuksiin tehtävien rajoitusten tulee perustua lainsäädäntötoimenpiteisiin. Parlamentti myös esittää 25 artiklaan lisättäväksi uutta (1b) kohtaa, jossa asetetaan sisällöllisiä vaatimuksia rekisteröidyn oikeuksien rajoittamista koskeville lainsäädäntötoimenpiteille. Lisäsehdotus vastaa yleisen tietosuoja-asetuksen 23(2) artiklaa ja lukuun ottamatta (h) alakohtaa se vastaa myös neuvoston yleisnäkemyksen 25(2a) artiklaa.

Euroopan parlamentti esittää neuvoston tavoin poistettavaksi asetusehdotuksen 25(2) artiklaa, joka sallisi rekisteröidyn oikeuksien rajoittamisen tapauskohtaisesti ilman perustaa perussopimusten nojalla annetussa säädöksessä tai sisäisissä säännöissä.

Komission alkuperäinen ehdotus ei sisältänyt säännöstä henkilötietojen suojan ja *asiakirjajulkisuuden* välisestä suhteesta. Neuvoston yleisnäkemykseen lisättiin Suomen aloitteesta artikla, jonka mukaan unionin toimielimet ja elimet sovittavat yhteen oikeuden henkilötietojen suojaan ja oikeuden saada tutustua asiakirjoihin unionin oikeuden mukaisesti (70 a artikla). Euroopan parlamentti esittää nimenomaisen asiakirjajulkisuutta koskevan artiklan sijaan 9 artiklaan muutoksia, jotka perustuvat EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntöön henkilötietojen suojan ja unionin toimielinten asiakirjajulkisuuden yhteensovittamisesta. Parlamentti esittää 9 artiklaan lisättäväksi, että velvollisuus arvioida henkilötietojen luovuttamista koskevaa pyyntöä kuuluu rekisterinpitäjälle.

Vastaanottajan pyynnön tulee parlamentin ehdotuksen mukaan olla perusteltu. Yleiset edut kuten avoimuus ja hyvä hallinto muodostaisivat parlamentin esityksen mukaan hyväksyttävän perustan henkilötietojen siirrolle. Näitä etuja ei mainita perusteena henkilötietojen siirrolle komission alkuperäisessä ehdotuksessa, jonka neuvoston yleisnäkemyksessä säilyttää.

Euroopan parlamentti katsoo, että unionin toimielimillä, elimillä ja laitoksilla tulisi olla velvollisuus säilyttää henkilötietojen käsittelyä koskevat selosteet *keskusrekisterissä* (31(5) artikla). Rekisteröidyillä tulisi myös olla oikeus saada tietoja rekisteristä. Neuvoston yleisnäkemyksen mukaan unionin toimielimet ja elimet *voivat* päättää, että niiden tietojen käsittelyä koskevat selosteet säilytetään keskusrekisterissä. Tässä tapauksessa ne *voivat* myös päättää, että rekisteri asetetaan julkisesti saataville.

Euroopan parlamentti esittää asetusehdotukseen lisättäväksi säännöksiä, joiden nojalla hyväksytyt *sertifiointimekanismin* noudattamista voidaan käyttää yhtenä tekijänä sen osoittamiseksi, että rekisterinpitäjälle asetettuja velvollisuuksia noudatetaan. Tämä mahdollisuus on myös yleisessä tietosuojasetuksessa.

Euroopan parlamentti katsoo, että komission tulisi *kuulla Euroopan tietosuojavaltuutettua* valmistellessaan ehdotusta lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäväksi säädökseksi tai SEUT 218 artiklan mukaiseksi suositukseksi tai ehdotukseksi neuvostolle (42 artikla). Komission alkuperäinen ehdotus, jonka neuvoston yleisnäkemyksessä säilyttää, velvoittaa Euroopan tietosuojavaltuutetun kuulemiseen vasta ehdotuksen hyväksymisen jälkeen.

Euroopan parlamentti esittää, että Euroopan tietosuojavaltuutettu nimitetään Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission julkisen hakumenettelyn johdosta laatiman luettelon pohjalta. Komission alkuperäisen ehdotuksen mukaan, jonka neuvoston yleisnäkemyksessä säilyttää, luettelon laatii komissio.

Euroopan parlamentti esittää asetusehdotukseen lisättäväksi uutta 8a artiklaa, joka koskee henkilötietojen siirtoa unionin toimielinten, elinten ja laitosten välillä. Säännös vastaa nykyisen toimielinten tietosuojasetuksen (45/2001) 7 artiklaa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Sopimus Euroopan unionin toiminnasta 16 artiklan 2 kohta/ tavallinen lainsäätämisyjärjestys (määräenemmistö neuvostossa, Euroopan parlamentin osallistuminen lainsäätämiseen).

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta (LIBE) hyväksyi mietinnön asetusehdotuksesta 12.10.2017 otettuaan huomioon oikeudellisten asioiden valiokunnan (JURI) 5.10.2017

antaman lausunnon. Hankkeen raporttija on saksalainen Cornelia Ernst (Euroopan yhtyneen vasemmiston konfедераaatioryhmä/Pohjoismaiden vihreä vasemmisto)

LIBE-valiokunta sai 26.10.2017 Euroopan parlamentilta luvan aloittaa toimielinten väliset kolmikantaneuvottelut asetusehdotuksesta.

Kansallinen valmistelu

Oikeudelliset kysymykset -jaoston kirjallinen menettely 9.11.-10.11.2017.

Eduskuntakäsittely

U-kirjelmä (U 26/2017 vp) annettiin eduskunnalle 16.3.2017.

Hallintovaliokunta antoi asiassa lausunnon (HaVL 7/2017 vp) 6.4.2017.

Perustuslakivaliokunta antoi asiassa lausunnon (PeVL 15/2017 vp) 21.4.2017. PeV katsoo, että sisäiset säännöt eivät neuvoston yleisnäkemyksen mukaisilla täsmennyksilläkään täytä lailla säätämisen vaatimuksia. Niillä ei PeV:n mukaan tule rajoittaa rekisteröidyn oikeuksia. PeV katsoo myös, että julkisuuden asianmukaisen turvaamisen vähimmäisvaatimuksena voidaan pitää nimenomaista säännöstä asiakirjajulkisuudesta.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ehdotus koskee henkilötietojen suojaunionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä, joten se ei aiheuta muutostarpeita kansalliseen lainsäädäntöön tai Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvaan lainsäädäntöön. Toimielinten tietosuojasetuksessa omaksutuilla ratkaisulla voi kuitenkin olla välillisiä vaikutuksia jäsenvaltioissa suoraan sovellettavan yleisen tietosuojasetuksen tulkintaan ja yleisen tietosuojasetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa annettuun kansalliseen lainsäädäntöön.

Taloudelliset vaikutukset

Säädöstä sovellettaisiin unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn. Sillä ei olisi vaikutuksia Suomen valtion budjettiin.

Unionin tasolla ehdotuksen vaikutukset menoihin rajoittuvat unionin toimielinten ja elinten kustannusten kattamiseen. Komission arvion mukaan ehdotus ei tule aiheuttamaan huomattavia lisäkustannuksia unionin toimielimille ja elimille. Ehdotuksen mukaan Euroopan tietosuojavaltuutettu voi määrätä hallinnollisia sakkoja unionin toimielimille ja elimille. Unionin toimielimelle tai elimelle voidaan määrätä sakko, joka on enintään 250 000 euroa vuodessa (25 000 euroa rikkomista kohden) tai 500 000 euroa vuodessa (50 000 euroa

rikkomista kohden), kun on kyse asetuksen vakavimmista rikkomisista. Komissio arvioi sakkojen taloudellisen vaikutuksen jäävän vähäiseksi, sillä sakkoja on tarkoitus soveltaa ainoastaan viimesijaisena keinona kaikkein vakavimmissa tapauksissa.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

EU:n perusoikeuskirjan 52(1) artiklan mukaan perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämisestä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla. Euroopan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti rekisteröidyn oikeuksia voidaan rajoittaa vain selkeyden, täsmällisyyden ja ennakoitavuuden vaatimukset täyttävillä toimilla, jotka tarjoavat riittävät takeet henkilötietojen väärinkäyttöä vastaan.

Neuvoston oikeuspalvelu (NOP) katsoo sisäisten sääntöjen täyttävän EU:n perusoikeuskirjan 52(1) artiklan lailla säätämisen vaatimuksen. NOP:n mukaan neuvoston yleisnäkemyksessä on lueteltu ne elementit, joita perusoikeuksia rajoittavaan toimenpiteeseen tulee sisällyttää, ja nämä edellytykset ovat sopuinnossa perusoikeuskirjan asettamien vaatimusten kanssa.

Komissio pitää sisäisiä sääntöjä tarpeellisena erityisesti siksi, että unionissa on kymmeniä virastoja ja elimiä, jotka eivät voi hyväksyä lainsäädäntötoimenpiteitä. Ilman mahdollisuutta turvautua sisäisiin sääntöihin tulisi kaikille näille toimielimille ja elimille hyväksyä erikseen niiden tarpeita varten räätälöidyt säädökset.

Asiakirjat

COM(2017) 8 final (komission alkuperäinen ehdotus)
9091/17 (neuvoston yleisnäkemys)
A8-0313/2017 (LIBE-valiokunnan mietintö)
13436/17 (neuvoston pääsihteeristön asiakirja)
14176/17 (neuvoston puheenjohtajan asiakirja)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

OM/ Anna Pohjalainen, p. 02951 50194
OM/ Anu Talus, p. 02951 50586

EUTORI-tunnus

EU/2017/0462

Liitteet

Viite

Asiasanat	henkilötiedot, tietosuoja, oikeus- ja sisäasiat
Hoitaa	LVM, OM, SM, UM, VM
Tiedoksi	EUE, MAVI, MMM, OKM, PLM, STM, TEM, TRAFI, TULLI, VNK
